

DISA GABIME NË PËRKTHIMIN E TERMINOLOGJISË FETARE DHE DREJTSHKRIMIN E TYRE

Përkthimet e shumta, që po bëhen kohëve në fundit, sidomos të veprave me karakter fetar, nga njohës jo të mirë të gjuhës shqipe dhe terminologjisë së mirëfilltë Islame, fatkeqësisht, janë të mbushura me gabime gjuhësore, terminologjike, fetare dhe logjike. Komercializimi i përkthimit, i shitjes, idetë e disa gjuhëtarëve tanë se gjuha shqipe nuk i pranon disa rregulla të dyfishimit të bashkëtingëlloreve, tendenca e përkthimit të çdo termi ka bërë që shumë libra me karakter fetar të botohen të mangëta dhe jo në nivelin e merituar.

Në vazhdim po sjellim disa terma islamë, për të cilët insistohet që të përkthehen me çdo kusht. Do të trajtojmë drejtshkrimin jokorrekt të tyre dhe disa gabime të tjera që lidhen me përdorimin e terminologjisë fetare.

Termet islamë janë terma të ndërkombëtarizuar, ndaj shumica e tyre nuk mund të përkthehen dhe duhet të mbeten ashtu siç janë. Në shumë gjuhë të botës e, sidomos në gjuhën angleze, këto terma i hasim në origjinal.

Po fillojmë nga:

1.Termi "*religjion*". Ky term nuk nënkupton fenë, sepse religjioni është një koncept shumë më i ngushtë se feja. Ai nuk ka karakter hyjnor, por ka karakter njerëzor, kurse feja është shpallje hyjnore e shpallur nga Zoti tek të dërguarit e tij dhe e transmetuar te njerëzimi nga të dërguarit e tij. Religjioni është burimi i mendjes njerëzore.Tentimi i përkthimit, si p.sh.; Religjioni Islam,qoftë me vetëdije apo pa të, është një gabim dhe një nënçmim i Islamit si shpallje hynore.

2.Termi "*vargje kuranor*". Ky term ka filluar të përdoret me të madhe në përkthimet e librave, që botohen kryesisht në Shqipëri. Përpjekja e përkthimit të fjalës "ajet", është një gabim

i madh, sepse ajetet nuk janë vargje dhe Kurani nuk është poezi. Tentimi i disa poetëve të kohës së injorancës që të sjellin një kaptinë si Kurani, dështoi dhe u kuptua se Kur'ani nuk është poezi e as prozë, por është një shpallje hynore i përbërë nga ajetet. Prandaj ky term duhet të hiqet nga praktika e përkthimit dhe të kuptohet se fjala "ajet" është e papërkthyeshme.

3. Termi "*profet*". Është term i gabuar, sepse Muhammedi a.s nuk ka qenë profet, por i dërguar i Zotit dhe nuk ka bërë profeci, por e ka thënë të vërtetën që e ka pasur inspirim nga Allahu, kurse profet mund ta qujamë atë njeri që merret me parashikimin e ardhmërisë. Ai mund të qëllojë diçka, por edhe mund të gënjejë krejtësisht. P.sh., profet mund të quhet Nostradamusi që ka bërë shumë parashikime për të ardhmen.

4. Termi "*profeci*". Profeci do të thotë parashikim i ardhmërisë nga një profet i caktuar. Prandaj, edhe fjala "profeci", edhe fjala "profet" nuk janë të përshtatshme, sepse Muhammedi a.s nuk ka qenë parashikues i ardhmërisë. Ai ka kumtuar atë që i është shpallur nga Allahu. Ai ka qenë i dërguar i Allahut.

5. Termi "*pelegrinazh*" - Haxh-xhi, që në literaturën islame në gjuhën shqipe e bëjnë pelegrinazh. Tentimi i përkthimit të këtij termi është një gabim dhe një anashkalim i esencës së Haxh-xhi. Pelegrini është vizitues i një vendi, ndërsa haxh-xhinj janë ata që kryen një nga pesë kushtet e Islamit dhe nuk mund të quhen ndryshe përveç haxh-xhinj. Edhe përdorimi, si "Kongresi vjetor Islam" është gabim.

6. Termi "*kushtetutë hynore*", *përdoret për Kur'anin famëlartë*. Kur'ani nuk është kushtetutë, por është libër i shpallur nga Allahu dhe, si i tillë, nuk mund të përkthehet si kushtetutë hyjnore, sepse ai nuk ka të bëjë vetëm me ligje, por është shumë më i gjërë. Ky gabim ka ardhur si pasojë e përkthimit të veprave nga gjuha boshnjake, ku thuhet "**Bozhi ustav**" - "kushtetuta hyjnore".

Drejtshkrimi i gabuar

Shumë terma e emra që merren nga origjinali, nuk transkriptohen drejt. Gjuha angleze bënë transkriptimin e emrit Muhammed në këtë mënyrë: **Muhammad**. Atëherë përse edhe ne në gjuhën shqipe të mos shkruajmë si në origjinal me dy "m". Koha e komunizmit, kur shkruhej Muhamet, ka kaluar

dhe tani nuk ka pse të kemi frikë nga kjo. Idetë e disa gjuhëtarëve se këtë nuk e lejon gjuha shqipe, janë të tejkaluara.

Në vazhdim po sjellim disa terma që shkruhen në mënyrë të gabuar, në vend që të paraqiten (të shkruhen) siç janë në origjinal:

1. Fjala "**Allah**" duhet të transkribohet me dy "ll", sepse ashtu është në origjinal: "**Allah**".
2. Fjala "**Muhamet-d**", duhet të transkribohet me dy "m", sepse ashtu është e shkruar në origjinal: "**Muhammed**".
3. Fjala "**xhenet**" duhet të transkribohet me dy "n", ashtu siç është në origjinal: "**xhennet**".
4. Fjala "**xhehnem**", duhet të transkribohet me dy "n", ashtu siç është në origjinal: "**xhehennem**".
5. Fjala "**synet**" duhet të transkribohet me „u" e jo me „y" dhe me dy „n", ashtu siç është në origjinal: "**sunnet**".
6. Fjala "**Meke**" duhet të transkribohet me dy "k", ashtu siç është në origjinal: Mekke.
7. Fjala "**Haxh**" duhet të transkribohet me dy "xh", siç është në origjinal: **Haxhxh**.
8. Te fjala "**hadhith**", shkronjës "i" duhet t'i vendosim shenjë e zgjatjes.
9. Fjala "**miraxh**", duhet të ndahet me apostrof të kthyer prapa, që të dihet se ka shkonjë të fortë, në këtë rast "ajnin arab". Kjo fjalë duhet të shënohet kështu: "**mir'axh**".

Gjithashtu duhet të kemi kujdes edhe tek transkriptimi i ajeteve të Kur'anit, **hadîtheve** të Muhammedit a.s dhe emrave kryesisht arab, sepse duhet ta ruajmë origjinalin, nëse duam të bëjmë një përkthim të mirëfilltë shkencor.

Duhet parë edhe transkriptimet e emrave të kaptinave të Kur'anit, të cilat, nga disa përkthyes shqiptarë, nuk janë bërë si duhet. Transkriptimi i Jasinit është i mbushur me gabime dhe duhet të korrigjohet. Një gjë e tillë duhet bërë, gjithashtu, dhe për shumë ajete dhe hadîthe.

Këtu sollëm vetëm disa ilustrime të cilat shpresoj se do t'u vijnë në ndihmë në të ardhmen përkthyesve që të mos bëjnë më gabime të kësaj natyre.